

ዳኞች፡- ተሻገር ገ/ሥላሴ

አልማው ወሌ

ዓሊ መሐመድ

ነጋ ዱሬሣ

አዳነ ንጉሴ

አመልካች፡- አፍሪካ ኢንሹራንስ ኩባንያ አ/ማ-ነ/ፈ.ጅ ብርሃኑ ታደሠ ቀረቡ

ተጠሪ፡- የኢትዮጵያ ንግድ ባንክ - ነ/ፈ.ጅ አብዱልከሪም ዳውድ ቀረቡ

መዝገቡን መርምረን የሚከተለውን ፍርድ ሰጥተናል፡፡

ፍ ር ድ

ጉዳዩ የማቅረቢያው ጊዜ ያለፈበት ይግባኝ ይክፈት ዘንድ እንዲፈቀድ የቀረበውን ጥያቄ አንድ ፍርድ ቤት ተቀብሎ በበላይ ፍርድ ቤት ክርክር ሲደረግ በቆየበት ጊዜ የበታች ፍርድ ቤት በዋናው ጉዳይ ላይ የሚመራው ክርክር ሳይታገድ ቆይቶ የበላይ ፍርድ ቤቱ የይግባኝ ማስፈቀጃው ተቀባይነት ያገኘው ያላግባብ ነው በማለት በስነ ስርዓቱ ላይ ውሳኔ ቀድሞ ከሰጠ እና የበታች ፍርድ ቤቱ ይህንን የበላይ ፍርድ ቤት በይግባኝ ማስፈቀጃው ላይ የሰጠውን ውሳኔ ሳይመለከት በዋናው ጉዳይ ላይ ውሳኔ ቢሰጥ ይኸው የበታች ፍርድ ቤት ውሳኔ ተፈጻሚነት ያለው መሆን ያለመሆኑን የሚመለከት ነው፡፡ የማስፈቀጃ ጥያቄው የቀረበው ለፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ሲሆን፣ ጥያቄ አቅራቢው የአሁኑ ተጠሪ ነበር፡፡ የይግባኝ ማቅረቢያው ጊዜ ሊያልፍበት የቻለው ወይም ይግባኙን በሥነ ሥርዓት ሕጉ በተቀመጠው ጊዜ ውስጥ ሊያቀርብ ያልቻለው ጉዳዩን ይዞ ሲከታተል በነበረው ነገረ ፈጁ ስህተት /ጥፋት/ እንደሆነም በማመልከቻው ላይ ገልጾአል፡፡ ፍ/ቤቱም ይህን መነሻ በማድረግ የአሁን አመልካችን በመልስ ሰጪነን አስቀርቦ ክርክሩን ከሰማ በኋላ ጊዜው ያለፈው በነገረ ፈጁ ጥፋት ነው፡፡ ነገረ ፈጁም በዚህ ምክንያት የዲ.ሲ.ፕሊን እርምጃ ተወስዶበታል የሚሉትን ምክንያቶች በመስጠት የተጠሪን ጥያቄ ተቀብሎአል፡፡ በዚህ ውሳኔ የአሁኑ አመልካች የሰበር አቤቱታውን ለዚህ ችሎት አቅርቦ ግራ ቀኝ ከተከራከሩ በሁዋላ ይህ ችሎት ጊዜ ካለፈ በኋላ ይግባኝ እንዲከፈት ጥያቄ የሚቀርበው በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ. 325 በተደነገገው መሠረት ሁኖ ጥያቄው ተቀባይነት ያለው ስለመሆን አለመሆኑ የሚመረመረው /የሚመዘነው/ ደግሞ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁ. 326 መሠረት መሆኑን፣ ጥያቄው ተቀባይነት አለው ወይንስ የለውም? የሚለው ነጥብ ለወሰን የሚገባው እንደየአግባቡ በንኡስ ቁ/1/ ወይም /2/ መሠረት እንደሆነም ግልፅ ስለመሆኑ፣ በንዑስ ቁጥር 1 እንደተመለከተው አመልካቹ ወይም የፈቃድ ጥያቄ አቅራቢው ይግባኙን በጊዜው ለማቅረብ ያልቻለው በበቂ ምክንያት መሆኑ ፍ/ቤቱን ማሳመን ከቻለ ይግባኙን በአሥር ቀናት ውስጥ እንዲያቀርብ እንደሚፈቅድለት፣ በዚህ ረገድ ምክንያቱ በቂ ነው ወይስ አይደለም? የሚለው ፍሬ ነገር በፍ/ቤቱ የሚመዘን ከመሆን አልፎ በሕጉ የተቀመጠ የታወቀ /የተለየ/ መስፈርት እንደሌለው፣ በንዑስ ቁ./2/ የተቀመጠው ድንጋጌ ግን አመልካቹ ያቀረበው ምክንያት በንኡስ ቁ./1/ አባባል ሊስተናገድ የማይገባ ወይም ተቀባይነት የሌለው ነው የሚባልበትን አግባብ የሚያመለክት

ድንጋጌ መቀመጡን፣ ይኸውም በፈቃድ መጠየቂያው ማመልከቻ ላይ የተገለፀው ምክንያት ይግባኙን በጊዜው ማቅረብ ያልቻለው በአመልካቹ ጠበቃ ወይም ነገረ ፈጅ ወይም በወኪሉ ያለመቅረብ እና በእነዚህ ጉድለቶች መሆኑን የሚያመለክት ከሆነ ምክንያቱ በንኡስ ቁ./1/ እንደተነገረው በቂ ነው ሊባል እንደማይገባ በግልጽ መደንገጉን፣ በዚህ ምክንያትም የይግባኝ ይከፈትልኝ ጥያቄው ተቀባይነት ለማግኘት አይችልም በማለት ግልጽ ድንጋጌ ሕጉ ማስፈሩን በምክንያትነት ይዞ የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ይግባኙን መፍቀዱ ግልፁን ሕግ በሚጻጸር አካሄድ ነው በማለት በዚህ ረገድ የተሰጠውን ውሳኔ ሐምሌ 15 ቀን 2003 ዓ.ም. በዋለው ችሎት የሻረው መሆኑን የሰ/መ/ቁጥር 57360 ያሳያል።

ከዚህ በሁዋላም የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት በአመልካችና በተጠሪ መካከል የነበረውን ዋናውን ጉዳይ ሲያከራክር ቆይቶ ጥቅምት 08 ቀን 2004 ዓ.ም. በዋለው ችሎት የአሁኑ ተጠሪ ባሁኑ አመልካች ላይ ያቀረበው ክስ በይርጋ የታገደ አይደለም፣ በግራ ቀኙ መካከል የተፈረመው የገንዘብ ዋስትና ሰንድ ሕጋዊ ውጤት አለው በማለት በፍራ ነገር ደረጃ የቀረበውን ክርክር አጣርቶ ተገቢውን እንዲወስን ጉዳዩን ለፌዴራሉ ከፍተኛ ፍርድ ቤት የመለሰ ሲሆን ይኸው ውሳኔ የተሰጠው ከሰበር ሰሚ ችሎት ውሳኔ ውጪ ነው በሚል የአሁኑ አመልካች ውሳኔው እንዲታረም ለፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት ጥቅምት 20 ቀን 2004 ዓ/ም አቤቱታ ያቀረበ ሲሆን ይኸው ችሎትም የአመልካችን አቤቱታ መርምሮ የሰበር ሰሚው ችሎት ውሳኔ መኖሩን እንዲያወቅ ያለመደረጉንና ክርክሩም እንዳይካሄድ ያለመታገዱን በምክንያትነት ይዞ የራሱን ውሳኔ መልሶ የሚሸርበት አግባብ ያለመኖሩን ጠቅሶ የአመልካችን አቤቱታ ሕዳር 07 ቀን 2004 ዓ.ም. በዋለው ችሎት ሳይቀበለው ቀርቷል። የአሁኑ የሰበር አቤቱታ የቀረበውም ይህንን በመቃወም ለማስለወጥ ነው። የአመልካች የሰበር አቤቱታ መሰረታዊ ይዘትም የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በዋናው ጉዳይ ላይ የሠጠው ውሳኔ የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት ውሳኔን ውጤት አልባ የሚያደርግ ነው በማለት በጊዜውም የሰበር ሰሚ ችሎቱን ውሳኔ ግልባጭ ለይግባኝ ሰሚው ችሎት እንዲደረሰው ለማድረግ ተገቢውን ሁሉ በሚመለከተው አካል በኩል አቅርቦ የይግባኝ ሰሚው ችሎት በክረምት ጊዜ በነበረው ስራ ዋናውን መዝገብ መርምሮ ውሳኔ በመስጠቱ ችግሩ መከሰቱን ገልጾ በዋናው ጉዳይ ላይ የተሰጠው ውሳኔ እንዲሻርለት ዳኝነት መጠየቁን የሚያሳይ ነው። አቤቱታው ተመርምሮም በሰበር ችሎቱ ሊታይ የሚገባው መሆኑ ታምኖበት ጉዳዩ ለሰበር ችሎት እንዲቀርብ የተደረገ ሲሆን ለተጠሪም ጥሪ ተደርጎለት ቀርቦ በሰጠው መልስ የአመልካች የሰበር አቤቱታ አቀራረብ ሕጋዊ ስርዓቱን ተከትሎ ያለመቅረቡንና በዋናው ጉዳይ ላይ ውሳኔ ሊሰጥ የቻለውም በአመልካች ነገረ ፈጅ ችግር ስለመሆኑ ዘርዘሮ የአመልካች አቤቱታ ተቀባይነት ሊኖረው አይገባም በማለት ተከራክሯል። አመልካችም የሰበር አቤቱታውን በማጠናከር የመልስ መልሱን ሰጥቷል።

የጉዳዩ አመጣጥ አጠር ባለ መልኩ ከላይ የተገለፀው ሲሆን ይህ ችሎትም የግራ ቀኙን ክርክር ለሰበር አቤቱታው መነሻ ከሆነው ውሳኔ እና አግባብነት ካላቸው ድንጋጌዎች ጋር በማናገናዘብ በሚከተለው መልኩ መርምረናል። እንደመረመርነውም የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ጥቅምት 08 ቀን 2004 ዓ/ም በዋለው ችሎት በመ/ቁጥር 60886 በሆነው የሰጠው ውሳኔ ሕጋዊ ውጤት ሊኖረው ይገባል ወይስ አይገባም የሚለው ጭብጥ ምላሽ የሚያስፈልገው ሁኖ አግኝቶታል።

ከክርክሩ ሂደት መገንዘብ የተቻለው የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በዋናው ጉዳይ ላይ ውሳኔ ሊሰጥ የቻለው በተጠሪ በኩል የቀረበውን የይግባኝ ማስፈቀጃ አቤቱታውን በመመርመር ተቀባይነት አለው ወደሚለው ድምዳሜ ከደረሰ በኋላ መሆኑን፣ የፌዴራሉ ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት የሰጠው የይግባኝ ማቅረቢያ ፈቃጅ ውሳኔ ግን በፌዴራሉ

ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በሐምሌ 15 ቀን 2003 ዓ.ም በዋለው ችሎት የተሻረ ሲሆን ይግባኝ ሰሚው ችሎት በዋናው ጉዳይ ላይ ጥቅምት 08 ቀን 2004 ዓ.ም በዋለው ችሎት ውሳኔ መስጠቱን፣ ይህ ውሳኔ የተሰጠውም ይግባኝ የማቅረቢያ ጊዜውን ጠብቆ ያልቀረበ፣ ጊዜው አልፎም ይግባኝን ለማቅረብ በቂና ሕጋዊ ምክንያት የለም ተብሎ በሰበር ሰሚው ችሎት ውሳኔ ከተሰጠ በኋላ ነው። የሰበር ሰሚው ችሎት ስለማስፈቀጃው በሰጠው ውሳኔ ላይም የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 325 እና 326 ድንጋጌዎችን ይዘትና መንፈስ የተረጎመ ሲሆን በዚህ ችሎት ሕግ በመተርጎም የሚሰጠው ውሳኔም በየትኛውም አርዳኝ በሚገኝ ፍርድ ቤት አስገዳጅ መሆኑን ከአዋጅ ቁጥር 454/1997 አንቀጽ 2(1) ድንጋጌ ይዘትና መንፈስ የምንረዳው ጉዳይ መሆኑንም ተገንዝበናል።

የተጠሪ ነገረ ፈጅ የአመልካች ነገረ ፈጅ የሰበር አቤቱታ አቀራረብ ሕጋዊ ስርዓቱን ተከትሎ ያልቀረበ ነው በማለት መቃወሚያ አቅርቦዋል። ይሁን እንጂ የአመልካች ነገረ ፈጅ የሰበር አቤቱታ ሊቀርብ የቻለው የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 60886 ጥቅምት 08 ቀን 2004 ዓ.ም. የሠጠው ውሳኔ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ሰበር ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 57360 ከሰጠው ውሳኔ አንጻር ተፈጻሚነት ሊኖረው አይገባም በማለት ሲሆን ይግባኝ ሰሚው ችሎት ሕዳር 07 ቀን 2004 ዓ.ም. በሰጠው ትእዛዝ ያለመሆኑን የሚያሳይ ከመሆኑም በላይ በዋናው ጉዳይ ላይ ጥቅምት 08 ቀን 2004 ዓ.ም. ውሳኔ ከተሰጠና ይህ ውሳኔ መሰረታዊ የሆነ የሕግ ስህተት ተፈፅሞበታል የሚል ቅሬታ ካለው አመልካች የሰበር አቤቱታውን ውሳኔ ከተሰጠበት ጊዜ ጀምሮ በሚታሰብ ዘጠና ቀናት ውስጥ ለሰበር ሰሚው ችሎት ማቅረብ የሚችል መሆኑን የአዋጅ ቁጥር 25/1988 አንቀጽ 10 እና 22 ድንጋጌዎች የሚያሳዩት ጉዳይ ነው። በዚህም መሰረት አመልካች የሰበር አቤቱታውን ያቀረበው ህዳር 27 ቀን 2004 ዓ.ም. በመሆኑና በዋናው ጉዳይ ላይ ውሳኔ የተሰጠው ጥቅምት 08 ቀን 2004 ዓ.ም. እንደመሆኑ መጠን በሕጉ የተመለከተው የዘጠና ቀናት የሰበር አቤቱታ ማቅራቢ ጊዜ ሳያልፍ አቤቱታውን ያቀረበ በመሆኑ በዚህ ረገድ የተጠሪ ነገረ ፈጅ ያቀረቡት መቃወሚያ ተቀባይነት ያለው ሁኖ አልተገኘም።

ወደዋናው ጉዳይ ስንመለስ በአንድ ፍርድ ቤት የተሠጠ ውሳኔ ስህተት አለበት የሚል ወገን በሕጉ አግባብ ቅሬታውን ለበላይ ፍርድ ቤት አቅርቦ ግራ ቀኙ ወገኖች ከተራከሩ በኋላ በጉዳዩ ላይ የበታች ፍርድ ቤት የሰጠው ውሳኔ በበላይ ፍርድ ቤት ከተሻረ በተሻረው ውሳኔ መሰረት የሚፈጸም ነገር ሊኖር አይችልም። የፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 349 ድንጋጌ ይዘትና መንፈስም ይህንኑ ድምዳሜ የሚያጠናክር ነው። በበታች ፍርድ ቤት የሚደረገውን ክርክር ሳያሳዩ በበላይ ፍርድ ቤት ክርክር አድርጎ የበላይ ፍርድ ቤት ውሳኔ እስከሚታወቅ ድረስ መቆየትና የበላይ ፍርድ ቤቱን ውሳኔ ተከራካሪ ወገን ከአወቀው በኋላ ለበታች ፍርድ ቤት የበላይ ፍርድ ቤቱን ውሳኔ ሳያስታውቅ በመቆየቱ ወይም በመቅረቱ ብቻ የበላዩን ፍርድ ቤት ውሳኔ የሚቃረን የበታች ፍርድ ቤት ውሳኔ ሕጋዊ ውጤት እንዲኖር የሚደረግበት የስነ ሥርዓት ሕግ አግባብም የለም። በመሆኑም ከፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕ/ቁጥር 349 ድንጋጌ መንፈስም ሆነ ከአዋጅ ቁጥር 454/1997 አንቀጽ 2(1) ድንጋጌ አንጻር የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በመ/ቁጥር 60886 ጥቅምት የሰጠው ውሳኔ ሕጋዊ ውጤት የሌለው በመሆኑ መሰረታዊ የሆነ የሥነ ሥርዓት ሕግ ግድፈት የተፈፀመበት ሁኖ አግኝተናል። በዚህም ምክንያት ተከታዩን ወስነናል።

ው ሣ ኔ

1. የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በፍ/ብ/ይ/መ/ቁ. 60886 ጥቅምት 08 ቀን 2004 ዓ.ም የሰጠው ውሣኔ በፍ/ብ/ሥ/ሥ/ሕግ ቁ. 348/1/ መሠረት ተሸርክል።
2. የፌዴራል ጠ/ፍ/ቤት ይግባኝ ሰሚ ችሎት በፍ/ብ/ይ/መ/ቁ. 60886 ጥቅምት 08 ቀን 2004 ዓ.ም የሰጠው ውሳኔ ይግባኝ እንዳይቀርብ የፌዴራል ጠቅላይ ፍርድ ቤት ስበር ሰሚ ችሎት በሰ/መ/ቁጥር 57360 ሐምሌ 15 ቀን 2003 ዓ/ም ውሳኔ ከሠጠ በሁዋላ የተሰጠ በመሆኑ ተፈጻሚነት ሊኖረው የሚችልበት የሕግ አግባብ የለም ብለናል።
3. በዚህ ችሎት ለተደረገው ክርክር የወጣውን ወጪና ኪሳራ ግራ ቀኝ የየራሳቸውን ይቻሉ ብለናል።

መዝገቡ ተዘግቶአል፤ ወደ መዝገብ ቤት ይመለስ።

የማይነበብ የአመስት ዳኞች ፊርማ አለበት

ት/ዘ